

स्त्री "सितासिते यत् हरिद्वरे शुभे" काशी० । अस्याः स्त्रीत्वेऽपि छन्दसीत्युक्तेः न क्तः तेन ङीष्पि न । ईदेवले ऋषिभेदे पु० । "असितोदेवलोव्यासः स्वयञ्चैव ब्रवीषि मे" गीता । असितमुनिश्च हिमवतः एकपर्णा नाम सुतासुपथेमे यथाह हरि० १८ अ० । "तिस्रः कन्यास्तु भेनायां जनयामास शैलराट् । अपर्णामेकपर्णाञ्च तृतीयामेकपाटलाम् । तपस्वरन्ध्रः सुमहद्दुश्चरं देवदानवैः । लोकान् सन्नापयामासुस्तास्त्रिस्तस्रः स्थाणुजङ्गमान् । आहारमेकपर्णेन एकपर्णा समाचरत् । पाटलापुष्पमेकञ्च आदधावेकपाटला । एका तत्र निराहारा तां माता प्रत्यपेक्षयत् । उमा इति निषेधन्ती मातृक्तेहेन दुःखिता । सा तथोक्ता तदा-माता देवी दुश्चरचारिणी । उमेत्येवामवत् ख्याता त्रिषु लोकेषु सुन्दरी तथैव नाम्ना तेनेह विश्रुता योगधर्मिणी" । एवं तिस्रःकुमारीर्वर्णयित्वा । "सर्वाश्च ब्रह्मवादिन्यः सर्वाश्चैवोद्भूतैरतसः । उमा तासां वरिष्ठा च ज्येष्ठा च वरवर्णिनी । महायोगबलोपेता महादेव सुपस्थिता । असितस्यैकपर्णा तु देवलस्य महात्मनः । पत्नी दत्ता तथा ब्रह्मन् ! योगाचार्याय धीमते । जैजिष्णु-व्याय तु तथा विद्धि तामेकपाटलाम् । एते कन्ये महा-भागे योगाचार्यसुपस्थिते" । ७शनौच दअसुरोभेदे स्त्री "असिता च सुबाह्वश्च सुदत्ता ऋदुका तथा" । हरि० व० ।

असितकार्त्विस् पु० असितयति णिच्-एवल् सा अर्चिः शिखा यस्य । वङ्गौ तच्छिखासम्बन्धेन हि सर्वेषामसितत्वम् । असितगिरि पु० कर्म० । नीलपर्वन्ते नीलाचले । "असित-गिरिनिभं स्यात् कञ्चलं सिन्धुपातम्" पुष्यद० । असित नगादयोऽप्यत्र । "असितनगनितम्बश्यामभासां घना-नाम्" । किरा० । [प्रोवम्भागैः] यजु० २३।१३ । असितग्रीव पु० असिता ग्रीवा धूमेन यस्य । वङ्गौ "असित असितफल पु० असितं कृष्णं फलं यस्य । मधुनारिकेले । असितमृग पु० कर्म० । कृष्णसारमगे । असिताभ्रशेखर पु० । बुद्धभेदे । असिताम्बुज न० कर्म० । नीलपद्मे । [शिखे वङ्गौ । असितार्त्विस् पु० असिता कृष्णा अर्चिः शिखाऽस्य । धूम-असितालु पु० कर्म० । नीलालौ आलुभेदे । असिताश्वन् पु० कर्म० । जातित्वेऽपि अनित्यत्वात् न० समा० । इन्द्र-नीलके मथिभेदे 'नीलकेपु नक्तमसिताश्वनां चयैः' माघः

असितं त्रि० अस-क्षेपे ढच् स्त्रियां ङीप् । क्षेपके "स वज्र-स्वर्धरूपायामस्तायामसितारिषु" भा० भो० प० ।

असितोत्पल न० कर्म० । नीलोत्पले ।

असितोपल पु० कर्म० । इन्द्रनीलमणौ ।

असिदंष्ट्र पु० असिरिव तीक्ष्णा दंष्ट्रा यस्य । मकराख्ये यादसि । स्वार्थे कन् तत्त्वैव ।

असिद्ध त्रि० सिद्धोनिष्पन्नः पक्षश्च न० त० । १ अण्प्रकौ, २ अनि-अन्ने च न्यायमते आश्रयासिद्धत्वादिभिर्दौर्बैर्दुष्टे ३ हेतौ पु० । "अनैकान्तोविरुद्धस्यासिद्धः प्रतिपक्षितः । कालाव्य-योपदिष्टश्च हेत्वाभासाश्च पञ्चधा" भाषा० असिद्धशब्दे विवरणम् । अनुमानेन ४ अनधिगते च "तस्मादपि चासिद्धं परोक्षमाप्तवचनात् सिद्धम्" सां० का० । ५ सिद्धिभूत्ये च स्वयमसिद्धः कथं परान् साधयेत्" न्यायः ।

असिद्धि स्त्री सिध-क्तन् न० त० । १ अनिष्पत्तौ, २ प्राकाभावे ३ योगोक्तसिद्धभावे न्यायमते ४ आश्रयासिद्धिप्रभृतिहेतुदोषे च । सिद्धयश्च त्रिविधाः । "आश्रयासिद्धिराद्या स्यात् स्वरूपासिद्धिरप्यथ । व्याप्यतासिद्धिरपरा स्यादसिद्धिरत-स्त्रिधा । पक्षासिद्धिर्यत्र पक्षोभवेन्नाश्रिमयोगिरिः । हृदो-द्रव्यं धमवच्चादत्तासिद्धिरथापरा व्याप्यतासिद्धिरपरा नीलधूमादिके भवेत्, इति च भाषा० । नीलधूमत्वं गुह्य-तया न हेतुतावच्छेदकम् समानाधिकरणव्याप्यताव-च्छेदकधर्मान्तराघटितस्यैव व्याप्यतावच्छेदकत्वात् एतासां दूषकतावीजं तु असिद्धिसामान्यविशेषलक्षण कथनपूर्वकं दर्शितं सुक्ता० यथा "आश्रयासिद्ध्याद्यन्य-तमत्वमसिद्धित्वम् । आश्रयासिद्धिः पक्षे पक्षतावच्छे-दकस्याभावः । यत्र काञ्चनमयः पर्वतो वङ्गिमानिति साध्यते तत्र पर्वतो न काञ्चनमय इति ज्ञाने विद्यमाने काञ्चनमयपर्वते परामर्शप्रतिबन्धः फलम् । स्वरूपा सिद्धिस्तु पक्षे व्याप्यताभिमतस्याभावः । अत्र च हृदोद्रव्यं धूमादित्यादौ पक्षे व्याप्यताभिमतस्य हेतोरभावे ज्ञाते पक्षे साध्यव्याप्यहेतुमत्तज्ञानरूपपरामर्शप्रतिबन्धः फलम् ॥ साध्यसिद्धिरपि व्याप्यतासिद्धिः । सा च साध्ये साध्य-तावच्छेदकाभावः । तथा च काञ्चनमयवङ्गिमानित्यादौ साध्ये साध्यतावच्छेदकाभावे ज्ञाते साध्यतावच्छेदकविशिष्ट साध्यव्याप्यवत्तज्ञानरूपपरामर्शप्रतिबन्धः फलम् ।

सिद्धिः साध्यवत्तानिश्चयः अभावे न० त० । ५ साध्यवत्ता निश्चयाभावे "दृष्टान्तासिद्धेश्च" सां० सू० । दृष्टान्ते 'क्षणिकत्वासिद्धेश्च न क्षणित्वानुमानम्" भा० । "स्विर-